

MLJEKARSTVO

Mjesečnik Stručnog udruženja mljekarskih privrednih organizacija Hrvatske

GOD. V.

ZAGREB, VELJAČA 1955.

BROJ 2.

Ivan Benko, Ljubljana

ZADACI I MOGUĆNOSTI MLJEKARSTVA KAO INDUSTRIJE

III. Koristi od industrijskog mljekarstva

Konačna svrha svakog napretka jest, da posredno ili neposredno poboljšava životne uvjete radnih ljudi. Nema li toga učinka, to je napredak sam sebi svrha. To vrijedi i za industrijsko mljekarstvo. Nije dovoljno da ustanovimo, koliko smo zadnjih desetljeća napredovali. Treba također znati, komu taj napredak koristi i u kojoj mjeri. Pokušat ćemo na to odgovoriti.

1. **Bolja opskrba potrošača.** Počnimo s povećanjem količine mlijeka. Zašto nam industrijsko mljekarstvo pruža u tom pogledu veću mogućnost? **Zato, jer industrijska mljekara uključuje gospodarenje s mlijekom na velikom prostoru** (u poredbi sa seoskim mljekarama). Taj pojam inače nije posve nov i originalan, ali kad govorimo o gospodarenju s mlijekom, moramo ga usvojiti. Koliko je niža relativna i apsolutna proizvodnja mlijeka na području sabiranja ovoga ili onoga pogona, toliko je važnije, da se pravilno gospodari s mlijekom na velikom prostoru. Na takovom području pružaju se svakako često drugačije mogućnosti, da se poveća mliječna proizvodnja. Zaista i vidimo, da upravo industrijski mljekarski pogoni izvode vrlo dalekosežne akcije: osiguravaju potrebne količine mlijeka za tržište i u doba, kad je proizvodnja minimalna; pomažu proizvođačima kod nabave krmiva po nižim cijenama; omogućuju im da grade silose; namještaju čak posebne konzulente (savjetnike), koji poučavaju proizvođače, kako će poboljšati proizvodnju mlijeka; saraduju sa stočarskim organizacijama pri selekciji i drugim akcijama i t. d.

Zašto izvode takove akcije najuspješnije upravo veliki mljekarski pogoni? Zato, što imaju najbolji pregled nad područjem sabiranja te nad svim povoljnim i nepovoljnim pojavama na tom području. Ima najbolje veze s proizvođačima i njihovim zadrugama. Prije svega, mljekarski su pogoni najviše i direktno zainteresirani za što veću proizvodnju mlijeka, jer tada trebaju manje sabirno područje. Isto tako je u njihovu interesu, da se proizvodnja mlijeka što bolje ustali, jer je tada i mljekarski pogon jednoliko opterećen. Zato možemo lako pretpostaviti, da će upravo veliki mljekarski pogon uvijek naći i najbolju odgovarajuću potporu i znati namaknuti potrebna sredstva za unapređenje proizvodnje mlijeka.

Upravo takove, pa još i veće mogućnosti, imaju industrijske mljekare, kad se radi o poboljšanju kvalitete mlijeka. Naprijed spomenuti stručni konzulenti

brinu se na pr. u jednakoj mjeri da povećaju količinu i poboljšaju kvalitetu mlijeka na taj način, što poučavaju proizvođače o higijenskom dobivanju mlijeka i o postupku s mlijekom do predaje. Priređuju takmičenja među proizvođačima, dijele nagrade najboljim proizvođačima, muzačima i t. d. Grade sabirališta i u manjim selima, da bi se mlijeko odmah nakon mužnje ohladilo i do otpreme primjerno čuvalo. Teško bi bilo ocijeniti rad, koji su mljekare obavile pri — dosad — najvećoj akciji oko poboljšanja kvalitete i zdravstvene vrijednosti mlijeka, t. j. kod suzbijanja tuberkuloze.

Samo u suvremenim industrijskim pogonima mogli su se urediti suvremeni laboratoriji, koji su omogućili, da se plaća mlijeko po kvaliteti, i to ne samo po masnoći, nego i po uporabnoj i zdravstvenoj vrijednosti.

Od najveće koristi za potrošače jesu suvremeni mljekarski pogoni već sami po sebi, t. j. po svojoj opremi za obradu mlijeka. To nam također potvrđuje stvarni razvoj; iza II. Svjetskog rata se grade suvremeni mljekarski pogoni za opskrbu potrošačkih centara čak i u državama, koje nemaju nikakove mljekarske tradicije.

2. Bolja renta za proizvođače mlijeka. Usprkos koristi što je pružaju industrijski mljekarski pogoni potrošačima, ne bi oni još mogli opravdati svoj opstanak, kad ne bi i proizvođačima mlijeka omogućili bolju rentu, t. j. bolje cijene za mlijeko, nego što im može dati mali seoski pogon. Da su industrijski pogoni i taj zadatak ispunili, potvrđuje činjenica, što upravo polj. proizvođači podižu industrijske mljekare umjesto malih seoskih pogona.

Bolja renta za proizvođače mlijeka kod industrijskih pogona jest uspjeh i logična posljedica boljeg iskorišćivanja mlijeka, racionalnijeg rada i bolje uređenog trgovačkog poslovanja, što smo sve već spomenuli u prijašnjim poglavljima.

3. Doprinis općem narodnom gospodarstvu. U industrijske mljekarske pogone uložena su već i bit će još uložena tolika sredstva, da od njih s pravom očekujemo i primjeren prinos za opće narodno gospodarstvo. I u tom pogledu su industrijski mljekarski pogoni dobro izdržali kušnju. Njihov prinos za opće narodno gospodarstvo je velik, bilo direktni ili indirektni.

Direktni prinos: proizvodnja robe za izvoz. Svaka država na svijetu danas nastoji da više izvozi i da postigne barem ravnotežu između izvoza i uvoza. Ako, dakle, mljekarska industrija proizvodi robu za izvoz, direktno pridonosi poboljšanju, raširenosti i učvršćenju narodnog gospodarstva. Razumije se, da je taj udio kod raznih država različit. Tako na pr. ima država, gdje mliječni proizvodi spadaju među najvažnije predmete za izvoz, a i takovih, gdje su oni gotovo na posljednjem mjestu. Ali u to se sad ne ćemo upuštati. Važna je principijelna konstatacija, da su danas samo vrlo dobro opremljeni industrijski pogoni kadri proizvesti robu, koja može konkurirati na međunarodnom tržištu. Jedini izuzetak je trenutno još ementalско sirarstvo u Švicarskoj, ali zato se ne može tvrditi, da će tako uvijek i ostati.

Čak i bez obzira na to, koliko se proizvodi za izvoz, mljekarska industrija pridonosi poboljšanju narodnog gospodarstva s time, što proizvodi robu, koju bismo inače uvozili. U tom slučaju se doduše ne ostvaruju devize, no smanjuje se potreba za njima.

Teško je nagovijestiti, koliko će mljekarska industrija Jugoslavije proizvoditi za izvoz. Skoro je sigurno, da ćemo već idućih godina imati dovoljno mliječnih proizvoda, koje danas uvozimo: mliječni šećer, mlijeko u prahu, kazein, a i kasnije možda zgusnuto mlijeko. Budući da sad još uvozimo znatne količine tih proizvoda, bit će domaća proizvodnja lijep doprinos narodnom gospodarstvu.

Ipak izvoz ne smije biti jedini kriterij, kad ocjenjujemo doprinos ove ili one grane za narodno gospodarstvo. Ako smo ostvarenje ili štednju deviza nazvali direktnim doprinosom narodnom gospodarstvu, onda sve drugo možemo nazvati indirektnim doprinosom.

I indirektni doprinos mljekarske industrije narodnom gospodarstvu je velik. To je na pr. sve, što mljekarska industrija direktno ili indirektno učini za poboljšanje stočarstva i za poboljšanje proizvodnje mlijeka. Isto je tako doprinos cjelokupnom narodnom gospodarstvu, ako se zbog djelovanja mljekarske industrije poboljšaju prehrambeni uvjeti. Gdje je, na pr. prehrana velikog broja radnika dobro uređena, tamo je i veći radni učinak, manje izostajanje s posla, manje bolesti i t. d. U državama, gdje ima uvjeta za promet stranaca (turizam), mljekarska će industrija, — koja turiste smatra vrlo značajnim kupcima — lako pridonijeti poboljšanju tih uvjeta i to na taj način, što dobavlja u turističke krajeve najbolje mlijeko i mliječne proizvode, mliječna pića i specijalitete.

Možda se gdjekojem čitatelju, koji je čitao dosadašnja poglavlja, nametnula misao, da je sve što je rečeno o industrijskom mljekarstvu, istinito, ali ne kod nas, nego negdje drugdje na svijetu, jer da kod nas nema uvjeta za industrijsko mljekarstvo, odnosno koliko smo ga već ostvarili, zasad se još ne možemo nadati onim koristima, koje smo već nabrojili. U tome ima i nešto istine. Zato ćemo u idućem i zaključnom poglavlju razmotriti, što će sve još trebati kod nas stvoriti, da industrijsko mljekarstvo ne samo uspješno razvijemo, nego da nam ono dađe i sve koristi, koje već daje i u naprednim državama.

Ing. Lidija Derković, Beograd

NEKE OSOBENOSTI MLEKARSKIH PRILIKA NA DURMITORU

U ishrani stanovništva Crne Gore mleko i mlečni proizvodi zauzimaju značajno mesto. Uslovi za razvoj mlekcarstva su veoma različiti u raznim delovima naše republike, a proizvodnja i prerada mleka je takođe u raznim predelima različita. No, pored velikog značaja za ishranu stanovništva ovoj se privrednoj grani još uvek ne posvećuje potrebna pažnja.

Poznavanje stanja mlekcarstva i uslova za njegov razvoj, prvi su koraci ka sistematskom i planskom radu na njegovu unapređenju. Ova pitanja se takođe nisu u dovoljnoj meri proučavala što znatno ometa ne samo pravilno sagledavanje značaja ove privredne grane, već i pravilno sagledavanje perspektiva budućeg razvoja.